

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 326/2023-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditiša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného [REDAKOVANÉ] advokátom, [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti postupu Mestského súdu Bratislava IV (pôvodne Okresného súdu Bratislava I) v konaní vedenom pod sp. zn. B1-8C/192/2014 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-8C/192/2014 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v časti rozhodovania o náhrade trov konania.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. B1-8C/192/2014 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **2 000 eur**, ktoré **j e** mu Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **663,57 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 8. júna 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie veci

v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Mestského súdu Bratislava IV [ďalej len „mestský súd“ (pôvodne Okresného súdu Bratislava I)] v konaní vedenom pod sp. zn. B1-8C/192/2014 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Sťažovateľ požaduje, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať bez zbytočných prieťahov, priznal mu primerané finančné zadosťučinenie vo výške 2 000 eur a náhradu trov konania.

2. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 326/2023-11 z 20. júna 2023 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa v plnom rozsahu.

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ je žalobcom v konaní o zaplatenie sumy 2 358,46 eur s príslušenstvom, ktoré sa začalo na Okresnom súde Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) podaním žaloby 24. októbra 2014. Vec bola pridelená na rozhodnutie zákonnej sudkyňi JUDr. Otílii Dolákovej a zaevidovaná pod sp. zn. 8C/192/2014.

4. Okresný súd 14. novembra 2014 doručil sťažovateľovi výzvu na zaplatenie súdneho poplatku, následne doručil žalobu na vyjadrenie žalovanému, ktorý sa vyjadril 24. novembra 2014. Prvé pojednávanie vo veci sa uskutočnilo 13. októbra 2015 a bolo odročené na účely ďalšieho dokazovania na 11. február 2016, ktoré sa z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne neuskutočnilo a bolo odročené na 12. apríl 2016. Predmetné pojednávanie prebehlo a bolo odročené na 4. október 2016 z dôvodu potreby vykonania znaleckého dokazovania. Uznesením z 23. júna 2016 okresný súd ustanovil do konania znalca. Pojednávanie nariadené na 4. október 2016 bolo následne okresným súdom zrušené z dôvodu, že spis sa nachádza u súdneho znalca. Sťažovateľ 22. februára 2019 písomne urgoval postup okresného súdu. Súdny znalec predložil odborné vyjadrenie až 7. marca 2019. Spis bol 12. júna 2019 pridelený novej zákonnej sudkyňi Mgr. et Mgr. Miriam Plavčákovej. Okresný súd nariadil ďalší termín pojednávania na 3. september 2020, ktorý musel byť odročený z dôvodu hospitalizácie právneho zástupcu sťažovateľa. Okresným súdom nariadený ďalší termín pojednávania (11. januára 2021) bol zrušený z dôvodu preloženia zákonnej sudkyne na iný súd, a preto bol spis pridelený novému zákonnému sudcovi JUDr. Renému Miltákovi. Spis bol opätovne prerozdelený 11. októbra 2021, a to sudcovi Mgr. Róbertovi Bardáčovi, a následne 26. januára 2022 opätovne prerozdelený sudkyňi Mgr. Daniele Drnákovej. Ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo 27. mája 2022 a bolo odročené na 30. september 2022. Zákonná sudkyňa Mgr. Daniela Drnáková bola od 1. júla 2022 predložená na vyšší súd a spis ostal bez zákonného sudcu až do 4. januára 2023, teda viac ako 6 mesiacov, pričom zo strany okresného súdu neboli vykonávané žiadne procesné úkony smerujúce k ukončeniu veci. Od 1. júna 2023 prešiel výkon právomoci okresného súdu v civilných veciach na mestský súd, na ktorom je vec vedená pod sp. zn. B1-8C/192/2014.

5. Ku kritériám, ktoré ústavný súd hodnotí pri posudzovaní, či došlo k porušeniu označených práv, sťažovateľ uviedol, že predmetom napadnutého konania je zaplatenie peňažnej náhrady za spôsobenú škodu na motorovom vozidle. Z hľadiska faktickej zložitosti veci možno konštatovať, že vec tvorí bežnú časť rozhodovacej praxe všeobecných súdov a nevyznačuje sa špecifickosťou či osobitnou náročnosťou skutkovou či právnou. Správanie sťažovateľa (ako druhé kritérium) je súčinnostné, nijako sa na vzniknutých prieťahoch nepodieľal, procesný postup okresného súdu

písomne urgoval. Pojednávanie nariadené na 3. september 2020 bolo síce odročené z dôvodu žiadosti právneho zástupcu sťažovateľa, avšak z objektívnych, náhlych a neodvratných dôvodov (náhla hospitalizácia a následná operácia právneho zástupcu).

6. Pri skúmaní tretieho kritéria, t. j. postupu súdu v konaní, sťažovateľ zastáva názor, že napadnuté konanie je poznačené priet'ahmi ako celok, pričom príčinou priet'ahov sú predovšetkým početné zmeny v osobe zákonného sudcu (vec má pridelenú už minimálne šiesty sudca), resp. dlhodobé nepridelenie spisu žiadnemu zákonnému sudcovi.

II.

Vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie mestského súdu:

7. Mestský súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že z obsahu spisu vyplýva, že okresný súd v predmetnej veci po podaní žaloby konal plynule a bez zbytočných priet'ahov. K celkovej dĺžke konania bezpochyby prispelo znalecké dokazovanie nariadené uznesením č. k. 8C/192/2014-51 z 23. júna 2016. Znalecký úkon č. 9/2019 bol súdu predložený znalcom až 7. marca 2019 bez vypracovania znaleckého posudku. Z vyjadrenia znalca vyplýva, že na to malo vplyv aj správanie sťažovateľa, ktorý neposkytol znalcovi potrebnú súčinnosť, nepredložil fotodokumentáciu. V nasledujúcom období mali na celkovú dĺžku konania negatívny vplyv najmä časté zmeny zákonného sudcu.

II.2. Replika sťažovateľa:

8. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol, že z vyjadrenia mestského súdu vyplýva, že „*pripúšťa, že negatívny vplyv na celkovú dĺžku konania mali časté zmeny zákonného sudcu, teda evidentne nepopiera, že celková dĺžka konania nie je primeraná.*“.

9. Pokiaľ však čiastočne zodpovednosť za dĺžku konania mestský súd kladie sťažovateľovi, tak čiastočné zavinenie priet'ahov sťažovateľ popiera. Právny zástupca sťažovateľa aktívne reagoval na požiadavky znalca (pozri kópiu komunikácie ako prílohu vyjadrenia znalca z 28. februára 2019), na dopyt znalca kontaktoval aj príslušný servis (kópia doručky bola znalcovi doručená), aj ďalšie fyzické osoby, pričom mailom z 15. júna 2017 znalcovi oznámil, že príslušnú fotodokumentáciu v ním požadovanej technickej kvalite nie je schopný zabezpečiť. Znalec predložil znalecký úkon súdu až v marci 2019 (bez ďalšieho úkonu, resp. vybavenia požiadavky súdu). Podľa sťažovateľa zodpovednosť za plynulosť znaleckého dokazovania nesie súd, z ktorého poverenia znalec koná.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Podstatou argumentácie sťažovateľa je námietka porušenia už označených práv zaručených ústavou a dohovorom postupom mestského súdu v napadnutom konaní, ktorého predmetom je rozhodovanie o návrhu sťažovateľa proti hlavnému mestu Slovenskej republiky Bratislave o zaplatenie sumy 2 358,46 eur s príslušenstvom z titulu náhrady škody na motorovom vozidle vedenom sťažovateľom počas dopravnej nehody, ktorú spôsobil výt'k na mestskej komunikácii.

11. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

12. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

13. Pri poskytovaní ochrany práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru ESLP uplatňuje kritérium významu veci z pohľadu sťažovateľa a v tejto súvislosti diferencuje posudzovanie primeranosti plynulosti konania do troch skupín; ide o konania vyžadujúce primeranú rýchlosť, osobitnú rýchlosť alebo výnimočnú rýchlosť (m. m. III. ÚS 254/2015, III. ÚS 181/2011).

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií ústavný súd posudzoval aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

15. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o náhradu škody tvorí bežnú a štandardnú agendu rozhodovania všeobecných súdov. V predmetnej veci ústavný súd neidentifikoval prvok právnej alebo skutkovej zložitosti. Súčasťou prvého kritéria je aj povaha prerokúvanej veci. V uvedenej veci nejde o zjavne privilegovaný typ konania (napr. úprava práv a povinností k maloletým, odmena za výkon závislej práce, veci týkajúce sa osobnej slobody a pod.).

16. Pri hodnotení ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil také správanie sťažovateľa, ktoré by prispelo k vzniku zbytočných prietáhov v napadnutom konaní. Z vyžiadaného súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľ sa nezúčastnil prvého pojednávania vo veci konaného 13. októbra 2015, ktoré bolo odročené práve z dôvodu potreby vypočutia sťažovateľa ako navrhovateľa. V súvislosti s nedostatočnou spoluprácou sťažovateľa so znalcom, ktorá zabránila vyhotoveniu znaleckého posudku, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ vynaložil adekvátne úsilie pri získavaní fotodokumentácie z dopravnej nehody, ktorú sa mu v požadovanej kvalite zabezpečiť nepodarilo.

17. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Z prehľadu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní ústavný súd zistil, že postup okresného súdu v napadnutom konaní bol po podaní návrhu na začatie konania v októbri 2014 do

nariadenia znaleckého dokazovania uznesením z 23. júna 2016 v zásade plynulý, ďalší postup okresného súdu bol poznačený viacerými obdobiami absolútnej nečinnosti.

18. Okresný súd vo veci nariadil osem pojednávanií, uskutočnili sa však len tri pojednávania, pričom štyri pojednávania boli zrušené z dôvodov na strane okresného súdu, jedno pojednávanie bolo zrušené z dôvodov na strane sťažovateľa (hospitalizácia jeho právneho zástupcu). Dĺžku napadnutého konania negatívne ovplyvnilo najmä nariadené znalecké dokazovanie, keď uznesením z 23. júna 2016 bolo znalcovi uložené v lehote 60 dní vypracovať znalecký posudok. Ustanovený znalec predložil vyjadrenie znalca (bez vypracovania znaleckého posudku pre nedostatočnosť dokumentácie dopravnej nehody a rozsahu poškodenia motorového vozidla) po uplynutí dvoch rokov a ôsmich mesiacov. Okresný súd v uvedenom období znalca ani raz neurgoval. Ďalšie neprimerane dlhé obdobie nečinnosti okresného súdu trvalo od 21. decembra 2020 do 14. marca 2022, keď neboli vykonané žiadne procesné úkony smerujúce k meritórnemu rozhodnutiu veci okrem opakovaného zrušenia termínov pojednávanií z dôvodu zmeny zákonného sudcu. Celkovo v právnej veci sťažovateľa došlo k päťnásobnej zmene zákonného sudcu, čo tiež podstatným spôsobom negatívne ovplyvnilo celkovú dĺžku konania. V období od 1. júla 2022 do 11. marca 2023 spis nebol pridelený žiadnemu sudcovi.

19. K obrane, v ktorej mestský súd poukazuje na časté zmeny zákonných sudcov v právnej veci sťažovateľa, ústavný súd odkazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že personálne problémy justičného systému nezabavujú štát zodpovednosti za zbytočné prieťahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02, II. ÚS 287/2019), a preto viacnásobná zmena osoby zákonného sudcu v súdnom konaní nemôže byť pripočítaná na ťarchu sporových strán a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (obdobne I. ÚS 508/2015, I. ÚS 527/2015).

20. Vychádzajúc z uvedených zistení, ústavný súd hodnotí postup okresného súdu v napadnutom konaní ako zdĺhavý, poukazujúc na takmer deväť rokov trvajúce konanie na jednom stupni bez akéhokoľvek rozhodnutia vo veci, ktorý za súčasného zohľadnenia ostatných dvoch kritérií nemožno považovať za zlučiteľný so základným právom sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré boli porušené (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'učinenie

21. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd v nadväznosti na výrok uvedený v bode 1 výrokovej časti nálezu v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi prikázal mestskému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

22. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

23. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, ak o to požiadal.

24. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

25. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ si uplatnil primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 000 eur, ktoré odôvodnil neúmernou a neakceptovateľnou dĺžkou súdneho konania. Právna neistota sťažovateľa týkajúca sa jeho právneho nároku trvá už takmer 9 rokov a spôsobila stratu dôvery v súdny systém Slovenskej republiky.

26. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

27. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, prihliadajúc na správanie sťažovateľa a berúc do úvahy postup mestského súdu a predovšetkým celkovú dobu napadnutého konania, v ktorom dosiaľ nebolo vydané žiadne rozhodnutie, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia v navrhovanej sume 2 000 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

28. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 663,57 eur.

29. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je v sume 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je v sume 12,52 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu a vyjadrenie k stanovisku mestského súdu).

30. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. augusta 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu